

נושא המחקר: הרקע המוטיבציוני להתנהגויות אזרחיות והתנהגויות לא נאותות

בקרוב עובדי מינהל ופיקוח במשרד החינוך בישראל

טניה לוי	ד"ר אורלי שפירא-לשצ'ינסקי	ד"ר יוסף קליין
אוניברסיטת בר-אילן	אוניברסיטת בר-אילן	אוניברסיטת בר-אילן
taniailan@gmail.com	orly.shapira@biu.ac.il	Joseph.Klein@biu.ac.il

מטרת המחקר: אחד השינויים המרכזיים לו אנו עדים בשנים האחרונות הוא החתירה מצד ראשי מערכת החינוך לאפקטיביות ארגונית וטיוב איכות השירות לעובדי ההוראה. מטרת המחקר היא לשפוך אור על מערך התפיסות, הנטיות וההתנהגויות של עובדים במחוזות משרד החינוך: עובדי המינהל אמונים על מתן שירותים אדמיניסטרטיביים ועובדי הפיקוח, האמונים על מתן שירותים פדגוגיים הכוללים תמיכה מקצועית בעובדי הוראה ומנהלי מוסדות חינוך, סיוע בהטמעת שינויים ותכניות לימודים וביצוע תהליכי הערכה.

מתודת המחקר: המחקר בוחן את הקשר בין תפיסות העצמה פסיכולוגית, מסוגלות קולקטיבית ומנהיגות אותנטית של עובדים אלה, לבין נטיותיהם להתנהגויות לא נאותות והתנהגויות אזרחיות והקשר בין נטיות העובדים להתנהגויות הארגוניות בפועל. בזיקה לתיאוריית הרצף שפותחה על-ידי Ajzen & Fishbein (2005) הדנה בקשר שבין תפיסות-נטיות-התנהגויות, ובהסתמך על הספרות התאורטית העוסקת בנושא התנהגויות אזרחיות והתנהגויות לא נאותות בארגונים, המחקר בוחן מודל תאורטי רב-ממדי להסבר המנגנונים הפסיכולוגיים העומדים מאחורי התנהגויות אלה באמצעות שאלונים שהועברו לשתי קבוצות: 314 עובדי מינהל ו-307 עובדי פיקוח.

ממצאים: המחקר מצא כי קיימים קשרים בין תפיסות מוטיבציוניות של עובדים את המנהיגות האותנטית, המסוגלות הקולקטיבית וההעצמה הפסיכולוגית לבין הנטיות להתנהגויות האזרחיות והלא נאותות ובמקרים מסוימים נטיות מתוכות את הקשר בין התפיסות להתנהגויות.

תרומה: תיאורטית, המחקר תורם לביסוס מודל קונספטואלי בתחום ההתנהגות הארגונית המסביר את המנגנונים הפסיכולוגיים העומדים מאחורי התנהגויות אזרחיות והתנהגויות לא נאותות במקום העבודה. במידה מסוימת, ניתן לומר כי המחקר עשוי להוסיף נדבך צנוע למודל הרצף של Ajzen & Fishbein (2005) שמתייחס לתהליך הפסיכולוגי המוביל להתנהגויות אלה. מעשית, תרומתו הייחודית של המחקר והרלוונטיות שלו נבחנת לאור הצהרתו של משרד החינוך לחתור לשיפור האפקטיביות הארגונית ואיכות השירות במחוזות משרד החינוך ובמערכת החינוך בכללותה.

מסקנות וכיוונים להמשך: בחינת המנגנונים הפסיכולוגיים העומדים מאחורי בחירת ההתנהגויות עשויה לסייע בהבנת ההווה הארגונית, לטיפול באותן תופעות שליליות הפוגעות בארגונים ובעובדים כאחד, מחד ולעידוד התנהגויות חיוביות, מאידך. ממצאי המחקר הנוכחי פורצים דרך לביצוע מחקרים נוספים בארגונים ציבוריים חינוכיים על מנת לבחון משתנים נוספים הנוגעים להתנהגויות ארגוניות ברמה האישית, הקבוצתית והארגונית.